

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 22-23 травня 20235 року)

Одеса -2025

УДК: 1:403:316.6 (08)

Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 22-23 травня 2025 р.) 189 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

- Збірник матеріалів VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства; соціокультурні трансформації молодіжного соціуму; соціокультурні трансформації освітнього середовища; культуру бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства; філософію менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 26 червня 2025 р.

«Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства»

22-23 травня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Висоцька Ольга Євгенівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпровської обласної ради

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ

У контексті масштабної військової агресії проти України важливим є як збереження української державності, так і швидка модернізація країни. Сучасна освіта стає не тільки інструментом формування знань, але й чинником навчання виживанню, стійкості та національного спротиву. Громадяни, які усвідомлюють свою ідентичність, історичну правду, цінності свободи й гідності, здатні чинити ефективний спротив не лише на полі бою, а й у культурному, інформаційному та духовному просторах. Інформаційні аспекти ведення війни, зокрема, протидія пропаганді, мають ключове значення для досягнення успіхів у сучасній війні. Відтак виникає потреба у філософському осмисленні освіти як феномену спротиву - як чинника формування критичної свідомості, громадянської відповідальності та суб'єктності.

Освіта спротиву - це не просто відповідь на зовнішню агресію. Це цілісний філософський підхід, у якому педагогіка виступає як акт етичного вибору, як засіб захисту ідентичності, гідності, свободи. У контексті сучасної України ця парадигма набуває особливої ваги: освітній простір трансформується у поле культурного, мовного, ідеологічного опору. Термін *«освіта спротиву»* був теоретично осмислений у працях Паулу Фрейре [2], Генрі Жиру [3] та інших представників критичної педагогіки. Філософія освіти спротиву базується на усвідомленні того, що:

- знання не є нейтральним - воно завжди марковане цінностями, ідеологіями, владними структурами;
- освіта здатна бути інструментом визволення - шляхом розвитку критичного мислення, рефлексії та солідарності;
- в умовах кризи освіта повинна відповідати виклику: зберігати гуманістичні цінності, культивувати силу духу та етику відповідальності.

Згідно Закону України «Про основи національного спротиву», «національний спротив - комплекс заходів, які організовуються та здійснюються з метою сприяння обороні України шляхом максимально широкого залучення громадян України до дій, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування і відсіч агресії та завдання противнику неприйнятних втрат, з огляду на які він буде змушений припинити збройну агресію проти України» [1].

Підготовка громадян України до національного спротиву передбачає різні заходи, метою яких є формування патріотичної свідомості та стійкої мотивації, набуття ними знань та практичних вмінь, необхідних для захисту України. Важливе значення при цьому має ціннісно-світоглядний вимір цього питання, а також філософсько-освітній інструментарій. Тому, на наш погляд, в рамках філософських дисциплін треба додавати тематику національного спротиву, роблячи акцент на подоланні кризи «втомленості від війни», зневіри, втрати єдності тощо.

Українське суспільство перебуває в ситуації радикального виклику - боротьби за право на існування. У цій ситуації освіта має стати механізмом формування національної суб'єктності, свідомого громадянина, здатного приймати морально відповідальні рішення. Національна суб'єктність розкривається через питання усвідомлення історичної пам'яті, цінностей свободи, гідності, рівності, стимулювання студентів до критичного мислення і саморефлексії, їх залучення до процесів демократичного самоврядування.

Концепт «освіти спротиву» виходить із розуміння освіти як простору морального вибору. Гуманістична традиція освіти базується на вірі у добру природу людини, здатність до самопізнання, співчуття, діалогу. Проте в умовах гібридної війни та масованих атак на цінності гуманізму постає потреба переосмислення гуманістичних ідеалів.

Освіта спротиву має передбачати:

- інтеграцію оборонного компонента в гуманітарну підготовку через такі дисципліни як історія, етика, політологія;
- актуалізацію національної історії як джерела сили (зокрема, різних визвольних рухів);
- розвиток критичної медіаграмотності як форми інформаційного самозахисту, куди, в тому числі, мають бути включені питання інформаційної безпеки;
- етичну підготовку до прийняття рішень в умовах ризику (військових, цивільних, волонтерських дій).

Важливо наголосити, що це не означає мілітаризацію освіти, а, радше, її моральну мобілізацію у відповідь на екзистенційний виклик. У такому контексті треба й розуміти поняття «стійкості» як здатності адаптуватися до змін, долати кризи і трансформуватися в умовах нестабільності. Освітній простір сприяє соціальній стійкості на кількох рівнях:

Індивідуальному - шляхом формування критичного мислення, емоційного інтелекту, здатності до самоосвіти та адаптації.

Суспільному - через укріплення громадянської свідомості, толерантності, міжкультурного діалогу.

Національному - через збереження мови, історичної пам'яті, культурної спадщини та формування національної ідентичності.

Особливо важливою ця функція є в період повномасштабної війни, коли освітній простір стає тим чинником, що утримує єдність нації.

Освітній простір - це не лише школа чи університет, а ширше - культурне середовище, медіаполе, цифрові платформи. Стійкість у цьому середовищі означає здатність не лише протистояти зовнішньому тиску, а й активно відтворювати українську ідентичність.

Ключовими чинниками освітньої стійкості є:

- мовна політика як основа національного самовираження;
- інтеграція військово-патріотичного виховання в етичну парадигму освіти;
- формування солідарності через проєктне, волонтерське, громадянське навчання;
- психоемоційна підтримка учнів і студентів, які живуть у стані стресу, небезпеки та втрати.

Таким чином, філософія освіти стає не лише рефлексією над цінностями, а й стратегічним напрямом культурної оборони нації. У філософському вимірі освіта спротиву є не стільки реакцією, скільки світоглядною позицією: вона відстоює людину як вільну, мислячу, відповідальну істоту. Вона протистоїть не лише танкам і дронам, а й байдужості, безпам'ятству, духовному занепаду. В умовах війни освіта перестає бути нейтральною - вона або сприяє формуванню ідентичності та спротиву, або стає інструментом підкорення. Тому сучасна українська освіта має бути філософськи озброєною, націленою на творення суб'єктів свободи, здатних будувати нову країну - не лише після перемоги, а вже сьогодні.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про основи національного спротиву». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> (дата звернення: 15.05.2025)
2. Фрейре П. Педагогіка свободи. Етика, демократія і громадянська мужність. Київ: Вид-во Києво-Могилянської академії, 2004. 124 с.
3. Giroux Henry A. Pedagogy of Resistance: Against Manufactured Ignorance. London: Bloomsbury Publishing, 2022. 288 p.

ЗМІСТ

Програма конференції	4-18
Пленарне засідання	
Ільїн Володимир Васильович	19
ДИГІТАЛІЗАЦІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН І ПЕРСПЕКТИВИ В НІЙ ЛЮДИНИ:PRO I CONTRA	
David Schwartz	22
ETHICS OF A LIVING PERSON IN THORSTEIN VEBLEN PHILOSOPHY: THE TRANSFORMATION OF MODERN SOCIETY	
Yershova-Babenko Irina Viktorivna,	25
CONCEPT AND HYPERTHEORY «BRAIN-PSYCHE-MIND/CONSCIOUSNESS» - IS POST-NON-CLASSICAL GENERAL SOLUTION OF THE PROBLEM AND THE METHODOLOGY OF THE STUDY PHENOMENA OF PSYCHOMETRY	
Возний Ігор Петрович	33
СОЦІАЛЬНО-ЦІННІСНІ СМИСЛИ В НОВІТНЬОМУ ЖИВОПИСІ УКРАЇНИ: КОНТЕКСТ ВІЙНИ(НА ПРИКЛАДІ МУРАЛІВ	
Висоцька Ольга Євгенівна	37
ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ	
Єременко Олександр Михайлович	40
ФУНДАМЕНТАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ПІДСТАВИ СУЧАСНОЇ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ, В ОСОБЛИВОСТІ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	
Борінштейн Євген Руславович	45
СОЦІОКУЛЬТУРНА ТРАНСФОРМАЦІЯ МОРАЛЬНИХ УНІВЕРСАЛІЙ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
Іванова Оксана Станіславівна	48
СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТВОРЧОСТІ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
Ільїна Антоніна Анатоліївна	50
ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ДИГІТАЛІЗАЦІЇ ТА ЇЇ АМБІВАЛЕНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	
Секція 1. Соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства	
Stovpets Vasyl, Stovpets Oleksandr,	54
RESPECT FOR HUMAN RIGHTS AS A PREREQUISITE FOR UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION	